

245675

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ

245675

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพจากต้นเร่วหอมและว่านสาวหลง

Investigation of bioactive compounds from *Etlingera pavieana*
and *Amomum biflorum*

โดย

ผศ.ดร. เอกรัฐ ศรีสุข

ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผศ.ดร. กล้าขวัญ ศรีสุข

ภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ได้รับเงินอุดหนุนทุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล)

งบประมาณปี 2554

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาสารออกฤทธิ์ทางชีวภาพจากต้นเร่วหอมและว่านสาวหลง

Investigation of bioactive compounds from *Etlingera pavieana*
and *Amomum biflorum*

โดย

ผศ.ดร. เอกรัฐ ศรีสุข

ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผศ.ดร. กล้าขวัญ ศรีสุข ,

ภาควิชาชีวเคมี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ได้รับเงินอุดหนุนทุนการวิจัยงบประมาณเงินรายได้ (เงินอุดหนุนจากรัฐบาล)

งบประมาณปี 2554

บทคัดย่อ

245675

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาฤทธิ์ทางชีวภาพของส่วนสกัดย่อยเฮกเซน เอทิลอะซิเตท และน้ำจากส่วนสกัดเอทานอลของลำต้นไต้ดินเร่วหอม (*Etlingera pavieana* (Pierre ex Gagnep.) R.M.Sm.) และว่านสาวหลง (*Amomum biflorum* Jack) การศึกษาฤทธิ์ต้านอนุมูลอิสระของส่วนสกัด โดยการทดสอบฤทธิ์การกำจัดอนุมูล 2,2-Diphenyl-1-picrylhydrazyl (DPPH) ทดสอบความสามารถในการรีดิวซ์และความสามารถในการคีเลตไอออนของโลหะ จากการทดสอบพบว่าส่วนสกัดย่อยเอทิลอะซิเตทของพืชทั้งสองชนิดมีฤทธิ์กำจัดอนุมูล DPPH และมีความสามารถในการรีดิวซ์สูงที่สุด ในขณะที่ส่วนสกัดย่อยเฮกเซนของเร่วหอม และส่วนสกัดย่อยน้ำของว่านสาวหลงมีความสามารถในการคีเลตไอออนสูงที่สุด และเมื่อทำการศึกษาฤทธิ์ต้านเอนไซม์ไทโรซิเนส พบว่าสกัดย่อยเฮกเซนของเร่วหอมและว่านสาวหลงมีประสิทธิภาพในการยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนสดีที่สุด นอกจากนี้ทำการทดสอบฤทธิ์ด้านการอักเสบของส่วนสกัดจากเร่วหอมและว่านสาวหลง พบว่าส่วนสกัดย่อยเอทิลอะซิเตทของเร่วหอม และว่านสาวหลงสามารถยับยั้งการผลิตไนตริกออกไซด์ในเซลล์แมโครฟาจหนู RAW264.7 ที่ถูกกระตุ้นด้วย LPS โดยส่วนสกัดย่อยเอทิลอะซิเตทของเร่วหอม มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการยับยั้งการผลิตไนตริกออกไซด์มีค่า IC_{50} เท่ากับ 16.28 ± 9.16 ไมโครกรัมต่อมิลลิลิตร ส่วนสกัดย่อยเอทิลอะซิเตทของเร่วหอม สามารถลดการแสดงออกของ iNOS ได้ทั้งในระดับ mRNA และโปรตีน ในลักษณะที่ขึ้นกับความเข้มข้น รวมทั้งการเคลื่อนที่ของ p65 NF-KB เข้าสู่นิวเคลียส ยิ่งไปกว่านั้นส่วนสกัดย่อยเอทิลอะซิเตทของเร่วหอมยังแสดงฤทธิ์ลดการผลิตโปร스타แกลนดิน E_2 จากผลการทดลองทั้งหมดแสดงให้เห็นว่าลำต้นไต้ดินของเร่วหอมและว่านสาวหลงเป็นแหล่งของสารต้านอนุมูลอิสระและสารยับยั้งเอนไซม์ไทโรซิเนส รวมทั้งสารที่มีฤทธิ์ด้านอักเสบ

คำสำคัญ : เร่วหอม, ว่านสาวหลง, ไนตริกออกไซด์, โปร스타แกลนดิน E_2 , การต้านอักเสบ, การต้านอนุมูลอิสระ, การยับยั้งไทโรซิเนส

ABSTRACT

245675

In this study, the biological activities of hexane, ethyl acetate and water fractions of ethanol extracts from rhizomes of *Etlingera pavieana* (Pierre ex Gagnep.) R.M.Sm and *Amomum biflorum* Jack. were evaluated. Various antioxidant activity assays including 2,2-diphenyl-1-picrylhydrazyl (DPPH), reducing power and ferrous-ion chelating were performed. The ethyl acetate fractions of the plants showed the highest DPPH radical scavenging activity as well as reducing power. Whereas, the hexane fraction of *E. pavieana* and water fraction of *A. biflorum* contained the most potent in ferrous-ion chelating activity. Among the extracts of each plant, the hexane fraction exhibited the highest anti-tyrosinase activity. Furthermore, ethyl acetate fractions of *E. pavieana* and *A. biflorum* significantly inhibited nitric oxide (NO) production in lipopolysaccharide (LPS)-stimulated RAW264.7 macrophage cells. The ethyl acetate fraction of *E. pavieana* showed the most inhibitory effect on NO production with an IC_{50} of 16.28 ± 9.16 μ g/mL. The mRNA and protein expressions of inducible nitric oxide synthase (iNOS) were suppressed also by ethyl acetate fraction of *E. pavieana* as was p65 NF- κ B nuclear translocation. Additionally, ethyl acetate fraction of *E. pavieana* could inhibit prostaglandin E_2 production in RAW 264.7 macrophage cells. We discovered that the rhizomes of *E. pavieana* and *A. biflorum* are sources of antioxidants, antityrosinase and antiinflammation.

Keywords: *Etlingera pavieana* , *Amomum biflorum* , nitric oxide, PGE_2 , anti-inflammation, antioxidation, tyrosinase inhibitor

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือด้านต่างๆ คณะผู้วิจัยขอขอบคุณภาควิชาชีวเคมี ภาควิชาเคมี และภาควิชาวาริชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับความอนุเคราะห์เครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำวิจัย ดร.ปราโมทย์ ไตรบุญ พิพิธภัณฑ์พืชกรุงเทพฯ กองคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตรสำหรับการระบุชนิดพืช สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออก งานสวนพฤกษศาสตร์ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา สำหรับการอนุเคราะห์พืชตัวอย่าง

สุดท้ายขอขอบคุณ นางสาวมัลลิกา ปาละโชติ นางสาวเยาวลักษณ์ เจริญสุข และนางสาวปรียานุช อินทร์รอด นิสิตคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา สำหรับความช่วยเหลือทางเทคนิค

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	i
ABSTRACT	ii
กิตติกรรมประกาศ	iii
บทนำ	1
วิธีการทดลอง	9
ผลการทดลอง	18
อภิปรายและสรุปผลการทดลอง	27
บรรณานุกรม	32